

AURE KOMMUNE

Handlingsplan for et godt og psykososialt barnehagemiljø

Gjeldende fra 01.01.21

Sist revidert 28.10.25

VILL
VAKKER
OG VENNLIG

Innhold

Innledning	3
Definisjoner	4
Psykososialt barnehagemiljø.....	4
Miljøet påvirkes av:.....	4
Barnehagens kultur består av:	4
Mobbing	4
Krenkelser	5
Mål for planen	5
Hovedmål.....	5
Delmål.....	5
Voksenrollen	6
Lov om barnehager Kap. VIII – barns psykososiale miljø	6
§ 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid	7
Forebyggende arbeid i barnehagen	7
§42 Aktivitetsplikten	8
§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn.....	8
Tiltak ved avdekking av krenkende atferd hos ansatte – skjerpet aktivitetsplikt	9
Tiltak	9
Referanseliste	10
Vedlegg	10
SJEKKLISTE- DE ANSATTES FORHOLD TIL BARNA I BARNEHAGEN.....	11
SJEKKLISTE - MILJØET I BARNEHAGE.....	12
ÅRSHJUL FOR BARNEHAGENS SYSTEMATISK ARBEID MED PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ.....	13

Innledning

Fra 01.01.21 fikk barnehagen et nytt regelverk for barnehagemiljø. Det nye kapittelet (Barnehageloven kap. VIII om Psykososialt barnehagemiljø), pålegger personalet å sørge for at alle barn får en trygg og god barnehagehverdag.

Denne planen beskriver hvordan barnehagene i Aure kommune arbeider for å forhindre mobbing og krenkelser av barn i våre barnehager. Planen beskriver hva barnehagen skal gjøre for å forebygge, og gjenkjenne mobbing og krenkelser blant barn og voksne, samt hvilke tiltak som må gjøres dersom det forekommer mobbing eller krenkelser i våre barnehager.

Små barn kan dytte, bite og slå. Dette er en del av utviklingen til barn, og er ikke nødvendigvis mobbing. Det er også viktig å skille krenkelser fra mobbing. En krenkelse kan for eksempel være at et barn blir fratatt en leke, at det blir holdt utenfor i leken, eller kanskje er nødt til å ta en rolle i leken det ikke har lyst til. Det er når krenkelsene blir gjentakende at det kan være snakk om mobbing.

Når ansatte skal vurdere om handlinger skal defineres som mobbing, må de ta utgangspunkt i det enkelte barns subjektive opplevelse. Det er alle ansattes ansvar å snakke med barn om hva de føler og har opplevd, kunne vurdere forskjellen på tilfeldig krangling og strukturell utestengelse og så tidlig som mulig forhindre at krenkelser får utvikle seg til å bli mobbing.

Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagene. Barnehagene skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagene håndtere, stoppe og følge opp dette. (Rammeplanen, 2017)

FNs Barnekonvensjon slår fast at barn og unge har rett til utvikling, medvirkning, ikke-diskriminering, omsorg, beskyttelse og selvrealisering. Mobbing svekker disse rettighetene.

Definisjoner

Psykososialt barnehagemiljø

Et psykososialt barnehagemiljø kjennetegnes ved at barna har en trygg og god barnehagehverdag. Miljøet skal fremme trygghet, tilhørighet, trivsel, helse og livsmestring, og være i samsvar med barnehagelovens formålsparagraf.

Psykososialt barnehagemiljø er sammensatt og består av:

- det psykologiske miljøet
- det sosiale miljøet
- handler om hvordan barn opplever det

Miljøet påvirkes av:

- personalet, ledelsen og kollegialt samarbeid
- enkeltbarn, barnegruppene og fellesskapet
- barnehagekulturen og samfunnet det er en del av

Barnehagens kultur består av:

- Holdninger, verdier, normer og praksis

Mobbing

Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barns opplevelse av å høre til og å være en betydningsfull person for fellesskapet og muligheten til medvirkning (Lund, l. m.fl. 2016, s. 10).

Det finnes andre definisjoner på mobbing hvor mobbingen må foregå over en periode, eller definisjoner hvor det presiseres hva mobbing ikke er, som tilfeldig erting. Med en ny forståelse og definisjon på mobbing åpnes det opp for en bredere forståelse av begrepet. Det er naturligvis ikke slik at alle former for erting og slåing i barnehagen er mobbing. Barn krangler, de utvikler seg, og situasjoner i lek og sosial omgang kan bli vanskelig. Dette er ikke nødvendigvis mobbing. I utgangspunktet er det barnets egen subjektive opplevelse som skal lyttes til for å vurdere når noe er mobbing. Det er de ansattes ansvar å snakke med barn om hva de føler og har opplevd, observere, samt kunne vurdere forskjellen på tilfeldig krangling og strukturell utestengelse.

Krenkelser

Krenkelser brukes om negative ord eller handlinger som gjør at barn ikke føler seg inkludert i fellesskapet med de andre barna. Det kan være enkelthendelser. Flere krenkende enkelthendelser rettet mot et barn kan, sett i sammenheng med definisjonen av mobbing, betraktes som mobbeatferd (Mobbeatferd i barnehage, Roland).

Hva som oppleves som krenkende ord og handlinger, er forskjellig fra person til person, og kan avhenge av blant annet alder, forutsetninger og bakgrunn. En kan se begynnende krenkende atferd fra barn i to-tre års alderen ved at de for eksempel ekskluderer og gjemmer seg for enkeltbarn, eller tar ting/ leker fra dem.

Mobbing og krenkelser i barnehagen handler om utestenging, vold, diskriminering og trakassering. Barn kan plages eller stenges ute fra lek med og uten de ansattes tilstedeværelse. Når barn mobbes går de glipp av et godt fellesskap, lek og læring.

Lek og vennskap er det aller viktigste for barn i barnehagen. Barns opplevelse av vennskap og det å bli inkludert i lek er avgjørende for deres trivsel i barnehagen. De ansattes tilstedeværelse og engasjement i barnas lek, er derfor helt nødvendig.

Mål for planen

Hovedmål

Alle barn i barnehagene i Aure skal ha et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø

Delmål

- Barna opplever trivsel og trygghet i barnehagen
- Barna opplever vennskap og tilhørighet i barnehagen
- Barna får delta i lek og opplever å bli inkludert i fellesskapet
- Barna opplever å bli sett og anerkjent av de voksne i barnehagen
- Foreldre/foresatte får informasjon om barnets utvikling av sosial kompetanse
- Foreldre/foresatte skal involveres i arbeidet med barns psykososiale miljø
- Foreldre/foresatte samarbeider med barnehagen om utvikling av barns sosiale kompetanse
- Barnehagen jobber systematisk for å fremme sosial kompetanse og forebygge mobbing og krenkende atferd
- Personalet i barnehagen legger til rette for at barna skal få oppleve glede, vennskap og får nyttige erfaringer i samspill med andre barn
- Personalet i barnehagen er aktivt deltagende og griper inn når det er nødvendig
- Foreldre/foresatte og personalet i barnehagen har en felles forståelse av hvordan sosial kompetanse kan forebygge mobbing og krenkende atferd, og ruste barna til å danne positive sosiale relasjoner.

Voksenrollen

Personalet skal jobbe med å skape inkluderende barnefellesskap der barns deltagelse i lek er helt sentralt. Lek er en viktig dimensjon i barns liv. Å bli utestengt fra lek oppleves sårt og vondt for barna, som får negative tanker om seg selv og sin egen sosiale verdi.

Personalets involvering i barns lek er en viktig forutsetning, som veiledere i lekens sosiale forhandlinger og for å støtte barn i å forstå egne og andres følelser og opplevelse. Dette krever tilstedeværende voksne, som har bevissthet rundt egne verdier, holdninger og handlinger som samsvarer med barnehagens pedagogiske grunnsyn. Et godt barnehagemiljø krever søkelys på relasjonsarbeid og fellesskapet i gruppa, både mellom barna og mellom voksne og barn.

Tilstedeværende voksne vil også legge merke til begynnende mobbeadferd. Å stoppe dette krever tydelige, varme og profesjonelle voksne. De må være tydelige på at det er handlingen til barnet eller barna de ikke aksepterer, ikke barnet.

Barna trenger voksne som ser, hører og forstår hva som skjer i leken. De trenger nærværende voksne som imøtekommer deres emosjonelle og sosiale behov og som tar del i deres livsverden. Dette vil fremme barns empatiske forståelse og forebygge at mobbing og utestenging skjer. Det er viktig at personalet aktivt jobber med observasjon for å avdekke hvordan barna trives og hvordan de er mot hverandre. Det er derfor nødvendig å bruke ulike observasjonsmetoder for å forstå hva som foregår i barnegruppa og hva som kan være årsak til barnets handlinger. Ved systematiske observasjonsmetoder i leken, kan en avdekke rollefordelingen, samspillet og kommunikasjonen barna imellom.

Personalets involvering i barns lek er viktig!

Lov om barnehager Kap. VIII – barns psykososiale miljø

Alle ansatte i alle barnehager er forpliktet til å oppdage, gripe inn og melde fra om barn som ikke har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

§ 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Loven sier:

§ 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

Forebyggende arbeid i barnehagen

For å nå målene i denne planen og overholde kravene i loven, skal personalet i barnehagen:

- Jobbe systematisk for å skape et godt og trygt miljø
- Ta felles ansvar for å fremme respekt og toleranse mellom barna i barnehagen
- Bygge gode relasjoner mellom de ansatte, mellom de ansatte og barna, og barna imellom
- Vise respekt for og anerkjenne hvert enkelt barn.
- Framheve positiv språkbruk og positiv atferd.
- Aktivt styrke barns selvbilde og sørge for at barna opplever tilhørighet i et positivt fellesskap.
- Ha voksenrollen i fokus, og være bevisste ansatte som møter barnet på en god måte.
- Være aktivt deltakende, mentalt til stede og oppmerksomme på barns trivsel og samhandling.
- Være spesielt oppmerksomme på sårbare barn og barn i risiko, som kan være særlig utsatt for krenkelser.
- Systematisk observere enkeltbarn og barnegrupper.
- Være seg bevisst egne holdninger og verdier.
- Utarbeide tydelige felles verdier og holdninger.
- Involvere foresatte i det forebyggende arbeidet.

For å nå målene skal alle foresatte:

- Samarbeide med personalet i barnehagen om det forebyggende arbeidet.
- Være bevisste på at de omtaler andre mennesker positivt
- Ta felles ansvar for å fremme respekt og toleranse mellom barna i barnehagen.
- Være bevisst hvordan man som foresatte snakker om og møter andre barn, og snakker om personalet i barnehagen og om barnehagen generelt.
- Være bevisst at de er barnas viktigste rollemodeller

§42 Aktivitetsplikten

Det skal reageres straks når et barn opplever et utrygt barnehagemiljø. Det kan være at barnehagen selv oppdager dette, barnet selv sier ifra eller at foreldrene varsler.

Ved melding om utrygt barnehagemiljø skal barnehagen undersøke saken og dokumentere meldingen i sikker sak. Bruk mal med tittel: *§ 42 Melding om utrygt psykososialt barnehagemiljø og undersøkelse.*

Om undersøkelsen bekrefter et utrygt barnehagemiljø, skal barnehagen utarbeide en forpliktende aktivitetsplan. Mal for forpliktende aktivitetsplan ligger i sikker sak med tittel: *§42 Aktivitetsplan for et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø*

Det skal skrives referat fra alle evalueringsmøter. Mal for referat ligger i sikker sak med tittel: *Evaluering av aktivitetsplan*

Viktige rutiner:

- Pedagogisk leder og styrer har ansvaret for oppfølging
- Øvrige ansatte informeres for å observere barna og samarbeide om tiltakene som skal utføres i barnehagen
- Foresatte til de barna som er involvert informeres. Det må vurderes om det skal utarbeides aktivitetsplan for flere barn.
- Møte med foresatte – hver for seg eller sammen- avhengig av saken.
- Vurdere å ta opp saken med PPT.
- Evaluering etter 1-2 uker.
- Vurdere om det skal lages ny aktivitetsplan etter evalueringsmøte

§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Loven sier:

§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens leder. Lederen skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styrer/leder i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Tiltak ved avdekking av krenkende atferd hos ansatte – skjerpet aktivitetsplikt

Når ansatte krenker barn er dette et grovt tillitsbrudd, og i grunnleggende strid med personalets rolle i barnehagen. Det er også derfor at det er opprettet en egen paragraf i barnehageloven som understreker at krenkelser av barn fra ansatte er forbudt ved lov og skal føre til en skjerpet aktivitetsplikt.

- Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens leder. Lederen skal melde fra til barnehageeieren.
Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styrer/leder i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.
Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.
- Varsling skal skje øyeblikkelig og videre saksbehandling skal settes i gang.
- Det skal alltid meldes fra til barnehageeier i disse sakene.
- Eier har et overordnet ansvar for å sørge for at krenkelsene opphører straks, for å undersøke saken og sette inn de tiltak som skal til.

Tiltak

- Møte med den ansatte som melder og evt. andre parter i saken.
- Møte med den ansatte som saken gjelder. Den ansatte skal få tilbud om å ha med seg tillitsperson i møte.
- Særlig alvorlige tilfeller skal medføre en skriftlig advarsel, og/eller andre tiltak.
- Eventuelt samtale med barnet og møte med det aktuelle barnets foresatte.
- Eventuelt Informasjon til det øvrige personale.
- Avtale videre oppfølging/evaluering.

Referanseliste

Stette, Ø. (2020) Ny mobbelov for barnehager. Faktabokforlaget, Oslo
Lund, I. (2016) Mobbing i barnehagen. Anerkjennelse som forebygging. Oslo. Pedlex.
Lunde, S. (2021) Å forebygge mobbing i barnehagen <https://www.uis.no/nb/forskning/slik-kan-barnehager-jobbe-med-mobbing#/> Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. (2017) Pedlex, Oslo
Granner, K.V. (2021) Blir vi kvitt mobbing og trakassering i barnehagen? <https://www.uis.no/nb/forskning/blir-vi-kvitt-mobbing-og-trakassering-i-barnehagen>

Vedlegg

Vedlegg 1 Sjekkliste – de voksnes forhold til barna i barnehagen
Vedlegg 2 Sjekkliste - miljøet i barnehagen
Vedlegg 3 Årshjul for barnehagens systematiske arbeid med psykososialt barnehagemiljø

Vedlegg 1

SJEKKLISTE- DE ANSATTES FORHOLD TIL BARNA I BARNEHAGEN

(Kan gå inn i barnehagens årshjul som en del av de faste prosedyrene to ganger pr. år)

SPØRSMÅL	Ja - alltid	Ja - ofte	Nei - sjelden	Nei - aldri
Er de ansatte i vår barnehage anerkjennende og støttende i forhold til barnas initiativ?				
Blir alle barn lagt merke til i like stor grad, uavhengig av atferd?				
Får noen barn stadig positiv oppmerksomhet fra oss ansatte – mer enn andre barn? (tar for oss alle barna)				
Kan en se at det har blitt et «mønster» i at ansatte har lettere for å tro på noen barns forklaring på konflikter enn andre barn i gruppa?				
Er det noen barn i gruppa som vi ansatte tar mer kontakt med – og finner på flere aktiviteter med enn andre barn? (navn, følg opp)				
Er det noen barn i gruppa vi ansatte tar lite kontakt med – og sjelden tar initiativ til aktiviteter med? (navn, følg opp)				
Har vi ansatte større tålmodighet med enkelte barn i gruppa enn andre, når det gjelder å følge dem opp/hjelpe dem? Blir noen barn raskere avbrutt/avvist av oss ansatte enn andre når de tar kontakt med oss? (navn, følg opp)				
Klarer vi å involvere alle barna i fellesskapet – for eksempel i praten rundt bordet ved måltider? (navn, følg opp)				

Vedlegg 2

SJEKKLISTE - MILJØET I BARNEHAGE

(Kan gå inn i barnehagens årshjul som en del av de faste prosedyrene to ganger pr. år)

SPØRSMÅL	Ja - alltid	Ja - ofte	Nei- sjelden	Nei - aldri
Er miljøet i vår barnehage preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse, varme og respekt?				
Er samspillet barna imellom preget av likeverdighet og veksling mellom hvem som bestemmer og hvem som til enhver tid får være med?				
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede?				

ÅRSHJUL FOR BARNEHAGENS SYSTEMATISK ARBEID MED PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ

MÅNED	AKTIVITET	ANSVAR
AUGUST	- Gjennomgang av «Handlingsplan for et godt psykososialt barnehagemiljø» - Drøft spesielt forebyggende del.	Styrer
SEPTEMBER/OKTOBER	Foreldremøte, foreldre gjøres kjent med: - Barnehageloven § 41, §42 og §43 «Handlingsplan for psykososialt barnehagemiljø»	Styrer
Ved oppstart av nye barn gjennom barnehageåret	Oppstartssamtaler med nye foreldre - Gjør foresatte kjent med barnehageloven §41-§43 og «Handlingsplan for psykososialt barnehagemiljø.»	Pedagogisk ledere
OKTOBER	Konstituering av samarbeidsutvalg - «Handlingsplan for psykososialt barnehagemiljø» tema på møtet.	Styrer
OKTOBER	- Forberede foreldresamtaler gjennom systematisk observasjon. - Sjekkliste: de ansattes forhold til barna i barnehagen (vedlegg 1) - Sjekkliste: miljøet i barnehagen (vedlegg 2)	Pedagogisk ledere
NOVEMBER	- Barnas trivsel fast tema på foreldresamtaler	Pedagogisk ledere
DESEMBER	- Foreldreundersøkelsen Udir (oddetallår)	Styrer og enhetsleder
JANUAR	- Resultat av foreldreundersøkelsen gjennomgås i personalet	Styrer
FEBRUAR/MARS	- Forberede foreldresamtaler gjennom systematisk observasjon. - Sjekkliste: de ansattes forhold til barna i barnehagen (vedlegg 1) - Sjekkliste: miljøet i barnehagen (vedlegg 2)	Pedagogisk ledere

MARS/APRIL	- Barnas trivsel fast tema på foreldresamtaler	Pedagogiske ledere
MAI	Samarbeidsutvalg - Gjennomgang av foreldreundersøkelsen - Drøft spesielt resultat av barns trivsel i barnehagen	Styrer
JUNI	- Personalet vurderer egen praksis knyttet til aktivitetsplikten og hvordan ansatte følger opp dette.	Styrer